

УДК 378.22.015:17022.1:[316.614.5]

ЄВГЕНІЯ СКРІННІК

ЕТАПИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ДО ВИХОВАННЯ СІМЕЙНИХ ДУХОВНО-МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ

Визначені та охарактеризовані етапи реалізації педагогічної технології підготовки майбутнього педагога до виховання сімейних духовно-моральних цінностей, проаналізовані принципи та механізми впровадження даної технології у навчально-виховний процес.

Ключові слова: майбутній педагог, педагогічна технологія, етапи реалізації технології, виховання, сімейні духовно-моральні цінності.

Постановка проблеми дослідження. На сучасному етапі реформування національної вищої і середньої освіти одним із актуальних аспектів її подальшого успішного розвитку є виявлення шляхів орієнтації особистості в системі цінностей суспільства, зокрема, цінностей сімейних духовно-моральних, тому значно посилюється увага до якості професійної підготовки майбутнього педагога щодо сімейного виховання учнів.

Аналіз актуальних досліджень. Теоретико-методологічні засади аксіологічної проблематики в освіті обґрунтовані у працях відомих учених (С. Акутіна, І. Бех, О. Вишневський, Н. Голованова, М. Євтух, І. Зязюн, В. Кремінь, А. Міщенко, І. Огієнко, В. Сластьонін, О. Сухомлинська, В. Сухомлинський та ін.), де педагогічна аксіологія розглядається як основа духовної культури майбутнього педагога. Проте аналіз комплексу наукових джерел дозволяє виявити, що недостатньо уваги приділено підготовці майбутнього вчителя до виховання сімейних духовно-моральних цінностей учнів різних вікових категорій.

Мета статті полягає у визначенні етапів реалізації технології підготовки майбутнього педагога до виховання сімейних духовно-моральних цінностей.

Виклад основного матеріалу. Педагогічна технологія є предметом вивчення багатьох наукових напрямів сучасної педагогіки, залежно від яких вона розглядається:

- як компонент педагогічної майстерності, що становить науково обґрунтований професійний вибір операційного впливу педагога на дитину в контексті її взаємодії зі світом з метою формування в неї ставлення до цього світу, гармонійно поєднуючи свободу особистісного виявлення і соціокультурну норму;
- як проект педагогічної системи, яка реалізується на практиці;
- як сукупність психолого-педагогічних установок, які визначають спеціальний вибір і комбонування форм, методів, способів, прийомів, виховних засобів (схем, рисунків, діаграм, карт);
- як систематичний метод планування, використання й оцінювання всього процесу навчання та засвоєння знань шляхом урахування людських і технічних ресурсів і взаємодії між ними для досягнення більш ефективної форми освіти;
- як упорядкована сукупність дій, операцій і процедур, що інструментально забезпечують досягнення передбачуваного результату в умовах освітнього процесу, що постійно змінюється;

– як продумана в усіх деталях модель спільної педагогічної діяльності з проектування, організації та проведення навчального процесу з безумовним забезпеченням комфортних умов для студентів і викладача [4, с. 163].

Отже, характерними ознаками педагогічної технології є процеси програмування, проектування, конструювання, прогнозування, моделювання, спрямовані на впорядкування педагогічного середовища [3, с.34].

Вирішальне значення для ефективного функціонування всіх складників педагогічної технології мають зовнішні ресурси, що виявляються як педагогічні та організаційні умови, в яких перебуває студент, навчаючись у виші – сукупність об'єктивних можливостей, обставин і заходів, які супроводжують освітній процес, певним чином структурованих і спрямованих на досягнення педагогічної мети [2, с. 16].

Реалізація педагогічної технології обумовлюється не тільки її змістом, але й взаємозв'язком її елементів. Аналіз науково-педагогічної літератури з проблеми не виявив усталеної, однозначної структури її компонентів. Тому, зважаючи на специфіку предмету дослідження, до елементів педагогічної технології підготовки майбутнього педагога до виховання сімейних духовно-моральних цінностей учнів ЗНЗ ми віднесли: мету, етапи реалізації технології, що виступають у ролі завдань, зовнішні ресурси (педагогічні та організаційні умови), механізми реалізації педагогічної технології, взаємодію суб'єктів навчального процесу, результат [5, с. 37]

Визначено, що ефективність майбутніх педагогів щодо виховання сімейних духовно-моральних цінностей у педагогічному ВНЗ зростатиме на основі науково обгрунтованої особистісно орієнтованої технології, яка забезпечує на стимулювально-організаційному, змістово-діяльнісному та контрольньо-коригувальному етапах процесу підготовки позитивну динаміку рівнів професійної готовності педагога, набуття ним досвіду практичної діяльності з виховання відповідних цінностей.

Метою *стимулювально-організаційного етапу* є: формування у майбутнього педагога чіткого та реального уявлення про зміст навчання, цікавість та бажання щодо виховання сімейних духовно-моральних цінностей, налаштування студента і викладача на суб'єкт-суб'єктні відносини, формування гностичних умінь, що включають на цьому етапі вироблення умінь аналізувати свою роботу, намічати перспективи подальшого розвитку своєї діяльності, критично опановувати науково-методичну літературу, ставити завдання творчого характеру, спрямовані на самовдосконалення.

Результат передбачає сформованість стійкої професійної зацікавленості щодо предмета дослідження, вироблену настанову на самостійну діяльність і самовдосконалення, опанування базових науково-професійних понять.

Метою *змістово-діяльнісного етапу (інтенсифікації, персоналізації)* є формування міцної науково-теоретичної та методичної бази з основ виховання сімейних духовно-моральних цінностей, вироблення механізмів перенесення отриманих методичних знань з теорії на практику, формування професійно необхідних умінь, пов'язаних із застосуванням диференційованого підходу до учнів у вихованні сімейних духовно-моральних цінностей; вироблення основ педагогічної техніки, формування вмінь здійснювати міжпредметні зв'язки, розвиток творчої активності, креативності, організація самостійної роботи, пов'язаної з виконанням завдань переважно реконструктивно-варіативного та відтворювального видів.

Результат передбачає сформованість готовності майбутнього педагога до виховання сімейних духовно-моральних цінностей учнів ЗНЗ, основ педагогічної техніки, умінь аналізувати науково-педагогічну та методичну літературу, здібностей до самоаналізу.

Метою *контрольно-коригувального етапу (відбору, проектування)* є контроль сформованості готовності майбутнього педагога до виховання сімейних духовно-моральних цінностей учнів ЗНЗ у різних формах організації занять, перевірка надбаних навичок, що дозволяють вирішувати складні педагогічні ситуації, проведення виховних акцій, спостереження та самоаналіз майбутнього педагога, формування індивідуального стилю професійної діяльності, організація самостійної роботи, пов'язаної з виконанням завдань як репродуктивного, так і евристичного виду, що формує здібність до творчої активності, креативності, проведення коригувальної роботи, формування комунікативних умінь, що передбачають здатність підтримувати зворотний зв'язок у спілкуванні, достатні вербальні здібності, оптимальний відбір мовних засобів тощо, розвиток аналітичних умінь та рефлексії.

Результат передбачає сформованість індивідуального педагогічного стилю, здібність до творчої активності, креативність; наявність аналітичних, комунікативних та організаторських умінь, постійне прагнення до самовдосконалення та самоосвіти [4, с. 162].

Визначаємо змістові компоненти технології підготовки майбутнього педагога до виховання сімейних духовно-моральних цінностей:

- формування національної свідомості, любові до рідної землі, свого роду, бажання працювати задля розквіту держави та підтримки сучасної української родини;
- забезпечення духовної єдності поколінь, виховання поваги до батьків, жінки-матері, культури та історії рідного народу;
- формування високої мовної культури;
- прищеплення шанобливого ставлення до культури, звичаїв і традицій сімейного виховання українського народу;
- утвердження принципів загальнолюдської моралі – правди, справедливості, патріотизму, доброти, сімейних духовно-моральних цінностей, працьовитості, інших добродітностей;
- формування творчої, працелюбної особистості, здатної швидко приймати педагогічні рішення;
- забезпечення високої художньо-естетичної освіченості й вихованості особистості майбутнього педагога [1, с. 23].

Розглянемо докладніше принципи реалізації технології підготовки майбутнього педагога до виховання сімейних духовно-моральних цінностей.

Принципи реалізації технології підготовки майбутнього педагога – вихідні положення, які визначаються цілями та завданнями підготовки й, у свою чергу, зумовлюють форми і методи цієї підготовки. Оскільки дидактичні принципи взаємопов'язані, взаємозалежні й взаємозумовлені, можна стверджувати, що вони утворюють певну систему вихідних дидактичних вимог, які забезпечують необхідну ефективність процесу підготовки майбутнього педагога [6, с. 53].

Визначаючи систему принципів реалізації технології підготовки майбутнього педагога, слід урахувувати, по-перше, що процес підготовки майбутнього педагога до виховання сімейних духовно-моральних цінностей має свою специфіку: ця технологія розглядається як професійна підготовка на основі предметів спеціальності, сімейного виховання та фамілогії; підготовка майбутнього педагога, окрім ВНЗ, також може проводитися в просвітницьких центрах; педагогічна практика спрямована на спілкування з батьками учнів, визначення взаємозв'язків та взаємодії школи і сім'ї.

По-друге, визначати засади підготовки майбутнього педагога необхідно, ґрунтуючись на філософській рефлексії, діалектиці безперервності та дискретності, єдності кількісних та якісних моментів у процесах розвитку. Слід враховувати, що на формування

майбутнього фахівця та становлення його особистості впливають не лише навчання і зміст освіти, що забезпечується викладачем, а й інтелектуально-творча діяльність і самоздійснення студента. Ці явища в системі професійної освіти розглядаються в єдності, що пов'язане з динамікою педагогічних професій і спеціалізацій в сучасних умовах, а також із явищем старіння інформації, яка оновлюється кожні 3-5 років (інколи кожні 2-3 роки). Знать, здобутих у вищій школі, вже замало, провідною стає установка на безперервну освіту, що охоплює все життя. Отже, майбутні фахівці у вищій школі навчаються здобувати знання, вміння та досвід пізнавально-творчої самостійності, при цьому відбувається процес формування психологічної, теоретичної та практичної готовності до інтелектуально-творчої самоосвітньої діяльності з метою виховання сімейних духовно-моральних цінностей [2, с. 27].

У різні періоди дослідники дидактики вищої школи вагомими вважали такі принципи:

- забезпечення єдності в науковій та навчальній діяльності студентів;
- професійної спрямованості;
- професійної мобільності;
- проблемності;
- емоційності та оптимістичності всього процесу навчання;
- урахування вікових, соціально-етичних та індивідуальних особливостей студентів [3, с. 65].

На основі загальноприйнятих принципів навчання у вищій школі виділяємо принципи реалізації технології підготовки майбутнього педагога до виховання сімейних духовно-моральних цінностей:

- особистісно-ціннісної зорієнтованості;
- полівалентності;
- інтегративності;
- варіативності;
- інформатизації;
- індивідуалізації;
- активності.

Важливими аспектами реалізації технології підготовки майбутнього педагога до виховання сімейних духовно-моральних цінностей також визначено:

- зорієнтованість вищої освіти на розвиток особистості майбутнього вчителя, підвищення рівня духовності та морального виховання;
- забезпечення безперервної освіти, самоосвіти та аналізу власної педагогічної діяльності (самоаналізу) з метою виховання сімейних духовно-моральних цінностей;
- інформатизація, технічної та технологічної забезпеченості освітнього процесу (аудіо- та відеоматеріали, наочний матеріал у вигляді таблиць, схем, слайдів);
- відповідність змісту вищої освіти сучасним та прогнозованим тенденціям розвитку науки (техніки), виробництва (технологій) та сімейної політики нашої країни;
- оптимальне співвідношення загальних, групових та індивідуальних форм організації навчального процесу у вищому навчальному закладі з метою підготовки майбутнього педагога до виховання сімейних духовно-моральних цінностей;
- раціональність застосування сучасних методів та засобів навчання на різних етапах підготовки майбутнього педагога до виховання сімейних духовно-моральних цінностей;
- відповідність результатів підготовки майбутнього педагога до виховання сімейних духовно-моральних цінностей вимогам, що висуваються конкретною сферою їхньої професійної діяльності, забезпечення їх конкурентоспроможності [7, с.68-69].

Висновки. Отже, технологія підготовки майбутнього педагога до виховання сімейних духовно-моральних цінностей реалізується за визначеними основними етапами, стимулювально-організаційним (етап мотивації), змістово-діяльнісним (етап інтенсифікації, персоналізації), контрольнo-коригувальним (етап відбору, проектування) та підпорядкована системі відповідних дидактичних принципів і положень.

Список використаних джерел

1. Акутина С. П. Формирование у старшеклассников семейных духовно-нравственных ценностей во взаимодействии семьи и школы: дисс. док. пед. наук: 13.00.01 / С. П. Акутина. – Н. Новгород, 2010. – 511с.
2. Богданова І. М. Професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів на основі застосування інноваційних технологій: автореф. дис... д-ра пед. наук: спец. 13.00.04 / І. М. Богданова – К., 1998. – 38 с.
3. Бондар В. І. Дидактика. Ефективні технології навчання студентів / В. І. Бондар. – К.: Вересень, 1996. – 129 с.
4. Євдокимов О. В. Ефективність нових технологій організації навчання студентів / О. В. Євдокимов // Педагогіка і психологія. – 1997. – №2. – С. 161-170.
5. Левшин М. М. Інтегративно-синергетична модель проектування особистісно-орієнтованих технологій навчання і виховання / М. М. Левшин // Вища освіта України. – №1. – 2004. – С. 36-40.
6. Левшин М. М. Концептуальні засади проектування інноваційних технологій викладання у вищій школі / М. М. Левшин // Педагогіка вищ. шк.: методологія, теорія, технології. – К, 2008. – Т.1. – С. 100-107.
7. Мамаєв Л. Нові технології навчання у ВНЗ / Л. Мамаєв // Рідна шк. – 2002. – №4. – С. 68-69.

Стаття надійшла до редакції 15.11. 2014 р.

СКРИННИК Е.

Полтавский национальный педагогический университет имени В.Г. Короленко, Украина

ЭТАПЫ РЕАЛИЗАЦИИ ТЕХНОЛОГИИ ПОДГОТОВКИ БУДУЩЕГО ПЕДАГОГА К ВОСПИТАНИЮ СЕМЕЙНЫХ ДУХОВНО-НРАВСТВЕННЫХ ЦЕННОСТЕЙ

Определены и охарактеризованы этапы реализации педагогической технологии подготовки будущего педагога к воспитанию семейных духовно-нравственных ценностей, проанализированы принципы и механизмы внедрения данной технологии в учебно-воспитательный процесс.

Ключевые слова: будущий педагог, педагогическая технология, этапы реализации технологии, воспитание, семейные духовно-нравственные ценности.

SKRINNIK E.

Poltava National Pedagogical University named after V Korolenko, Ukraine

STAGES OF TECHNOLOGY PREPARATION OF FUTURE TEACHER TO EDUCATION FAMILY SPIRITUAL AND MORAL VALUES

Identified and described stages of educational technology training future teachers to educate family spiritual and moral values, analyzed the principles and mechanisms of implementation of this technology in the education process.

Keywords: future teacher, educational technology, stages of technology, education, family spiritual and moral values.